

Dr. Alexandru Istrate,

Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iasi/ Institutul de Istorie A. D. Xenopol din Iași

Proiect PNII-RU-TE-2012-3-0288

Despre diplomați în literature autobiografică. Note de lectură

Ideologia națională a privilegiat, în ultimele două veacuri, redescoperirea trecutului și repunerea lui în paginile cărților. În universul livresc, autoritatea științifică, legitimată prin ocuparea catedrelor universitare și a funcțiilor de conducere în instituții de cultură, apărea de nezdruccinat, fiind asociată constant discursului oficial. Simultan, se contura și o literatură autobiografică, prea tăcută și prea timidă pentru a pune la încercare perspectivele didactice. Însemnările de călătorie, jurnalele, corespondența și amintirile purtau un mesaj paralel, lăsând să se întrevadă dezamăgiri, destule îndoieli și prea multă tristețe în biografia autorului. Asemenea scrieri nu trebuie catalogate ca „izvoare” de mână o doua ori ca interpretări subiective ale istoriei. Ele surprind verosimilul, dacă nu cumva și veridicul, acolo unde istoricul clasase drept neinteresante mărturiile lor. Analiza noastră nu încearcă să dea un alt sens noțiunii de *sursă istorică*, dorind, mai degrabă, să o îmbogățească.

Lecturile și căutările noastre nu privesc familiarizarea cu ceea ce am putea defini sistemul diplomatic. Nu ne interesează mecanismele instituționale, la fel cum stăm deoparte de strategiile personale, de conturarea sferelor de influență indispensabile tușării unei cariere de succes. Încercarea noastră poate părea utopică, însă căutăm să fim aproape de diplomați pe parcursul călătoriilor prin țară și străinătate, să vedem ce au considerat ei că merită consemnat despre vestigiile istorice, ruine și despre poveștile auzite de la oamenii locului.

Privilegiem interstițiile liniștite din viața personajelor în defavoarea tumultului nesfârșit al intrigilor politice. Ne interesează să-l regăsim pe diplomat nu doar în trepidantul ritm al onorării obligațiilor profesionale, ci și în sălile de lectură ale bibliotecilor, în galeriile de artă, ori în preajma castelelor medievale. Arătându-se interesat de sugestiile unei colecții, de istorisirile unor monezi, de un fragment de

piatră. Punem valoare pe gestul studiat și măsurat al diplomatului și nu pe trăirile exuberante. Imaginea diplomaților a fost asociată mereu bunelor maniere, a cultivării tabieturilor și pasiunilor costisitoare. Unii au căutat să li se recunoască statutul de protectori ai artelor, alții cheltuindu-și veniturile pentru îmbogățirea bibliotecilor personale și a colecțiilor private. Statutul social, interesele personale asociate strategiilor promovărilor ierarhice i-au transformat pe câțiva în adevărați privilegiați ai sorții. Cunoscut drept o persoană preocupată de numismatică, D.A. Sturdza primea frecvent monezi, care, în condiții legale și morale ar fi trebuit să se regăsească în patrimoniul național. Făcând săpături în incinta castrului roman de Turnu Severin, Grigore Tocilescu descoperea în vara anului 1896 mormintele creștinești. Pe Alexandru Odobescu îl redescoperim lucrând la Biblioteca Națională a Franței în sălile de lectură și în Cabinetul de Medalii, frecventând Muzeul Luvru, cercetând arhiva ministerului de externe din Paris, adunând documente puse la dispoziția Academiei. Fidel unor preocupări asemănătoare, dar de altă anvergură intelectuală, era și Constantin Esarcu, ajuns ministru al Afacerilor Străine după onorarea unor demnități, precum ministrul României la Atena. A ocupat portofoliul Afacerilor Străine timp de zece luni, februarie-noiembrie 1891. Pe perioada exercitării mandatului la Veneția, cea de agent diplomatic al României pe lângă guvernul italian, Constantin Esarcu a cercetat fondurile documentare păstrate în arhiva Senatului și în Biblioteca San-Marco.